

Datum van
inontvangstneming

:

11/05/2016

Zaak C-175/16

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

29 maart 2016

Verwijzende rechter:

Korkein oikeus (Finland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

24 maart 2016

Verzoekende partijen:

Hannele Hälvä

Sari Naukkarinen

Pirjo Paajanen

Satu Piik

Verwerende partij:

SOS-Lapsikylä ry

Betreft:

Beloning van werknemers

BESTREDEN BESLISSING

Arrest van de Itä-Suomen hovioikeus van 4 juli 2013 [OMISSIS]

BESLISSING VAN DE KORKEIN OIKEUS

Partijen in de procedure en voorwerp van de procedure

- 1 Deze bij de Korkein oikeus (hof van cassatie, Finland) aanhangige zaak betreft een geschil tussen aan de ene kant rekwirantes en verzoeksters Hannele Hälvä, Sari Naukkarinen, Pirjo Paajanen en Satu Piik en aan de andere kant SOS-Lapsikylä ry. Hälvä, Naukkarinen, Paajanen en Piik hebben gevorderd SOS-

Lapsikylä ry te veroordelen tot betaling aan hen van vergoedingen voor overwerk en arbeid in de avond, 's nachts, op zaterdag en op zondag in de jaren 2006 tot en met 2009.

[OMISSIS] [Or. 2]

- 2 [OMISSIS] SOS-Lapsikylä ry (hierna: „SOS-Lapsikylä”, „vereniging” of „werkgever”) is een kinderschermingsorganisatie die voor kinderen die door gemeenten onder toezicht zijn gesteld familiale begeleiding en verzorging organiseert in kinderdorpen, waar zich meerdere kinderdorphanen bevinden. Verzoeksters zijn voormalige werknemers van SOS-Lapsikylä. Tijdens hun dienstverband hebben zij in het door de vereniging beheerde kinderdorp gefungeerd als vervangers van de kinderdorphanen. Het dienstverband van Hälvä bij SOS-Lapsikylä eindigde in januari 2009, dat van Naukkarinen, Paajanen en Piik in mei 2010.
- 3 In de bij de Korkein oikeus aanhangige zaak gaat het om de vraag of op de arbeid van verzoeksters als vervangers van de kinderdorphanen de työaikalaki (wet op de arbeidstijden; 605/1996) van toepassing is en of zij bijgevolg in aanmerking komen voor de door hen gevorderde vergoedingen. De työaikalaki regelt naast de arbeids- en rusttijden tevens de vergoedingen voor buiten de normale arbeidstijd gewerkte uren en arbeid op zondag.
- 4 Bij de työaikalaki is richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (hierna: „arbeidstijdenrichtlijn” of „richtlijn”) ten uitvoer gelegd. De arbeidstijdenrichtlijn voorziet erin dat in bepaalde gevallen in de nationale wet kan worden afgeweken van de regeling van de richtlijn inzake arbeids- en rusttijden. De Korkein oikeus meent dat voor de beslechting van het onderhavige geschil met name de uitlegging van artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn van belang is. [Or. 3]

Relevante feiten voor een verzoek om een prejudiciële beslissing

- 5 Het doel van SOS-Lapsikylä is om onder toezicht gestelde kinderen een zo familiaal mogelijk leven te bieden. Volgens het handboek van de vereniging wordt bij de activiteiten van de SOS-kinderdorphanen uitgegaan van de vier beginselen van de wereldwijde kinderdorphanorganisatie: kinderdorphanen, broers en zusters, huis en dorp.
- 6 SOS-Lapsikylä organiseerde in verschillende delen van Finland voor kinderen die door gemeenten onder toezicht zijn gesteld familiale begeleiding en verzorging in zeven kinderdorphanen, die elk meerdere kinderdorphanen hebben. In de kinderdorphanen werkten een directeur van het kinderdorp, kinderdorphanen, vervangers van kinderdorphanen en andere personeelsleden. In de kinderdorphanen bevonden zich naast de kinderdorphanen, algemene administratieve gebouwen en andere gebouwen, zoals gebouwen voor recreatie.

- 7 Verzoeksters werkten in het kinderdorp in Punkaharju, dat zeven kinderdorphanen heeft. De kinderdorphanen vormden de vaste huisvesting voor de in het kinderdorp geplaatste kinderen. In elk huis woonden 3-6 kinderen en een kinderdorphaner of kinderdorphaners, alsmede, bij hun afwezigheid, een vervanger. De leiding van het kinderdorp was in handen van de directeur van het kinderdorp, die de hiërarchieke meerdere van verzoeksters was.
- 8 Verzoeksters waren bij SOS-Lapsikylä werkzaam als vervangers van de kinderdorphaners tijdens hun afwezigheid (vrije dagen, jaarlijkse vakantie, **[Or. 4]**, afwezigheid wegens ziekte en andere verloven). Gedurende de vervanging woonden zij met de kinderen in de betrokken kinderdorphanen, terwijl de kinderdorphaner in die tijd ergens anders verbleef. Tijdens de vervangingsperiode zorgde de vervanger van de kinderdorphaner alleen voor het kinderdorphanhuis en zo veel mogelijk als een gewone ouder voor de opvoeding en verzorging van de kinderen en jongeren van het huis. De vervanger bekommerde zich om de boodschappen van het huis en begeleidde de kinderen naar instellingen voor gezondheidszorg, school en plaatsen voor recreatie. In de vervangingsperiode kwamen de taken van de vervanger van de kinderdorphaner overeen met die van de kinderdorphaner wat betreft de dagelijkse begeleiding en verzorging en de huishouding.
- 9 De inhoud en het ritme van de dagelijkse arbeid tijdens de vervangingsperiode werden bepaald door de specifieke behoeften van de kinderen van het betrokken kinderdorphanhuis, waar de vervangers tijdens de vervangingsperiode pro-actief en zelfstandig in voorzagen. Vertegenwoordigers van de werkgever hielden geen toezicht op de dagelijkse werkzaamheden, en de werkgever gaf ook geen instructies of aanwijzingen met betrekking tot arbeidstijden of pauzes tijdens de werkdagen van de vervangers. Binnen de grenzen van de behoeften van de kinderen kon de vervanger zelf beslissen over de indeling en de inhoud van hun arbeid. Voor de zorg van jongere kinderen kon de vervanger zonedig hulp krijgen.
- 10 Voor de opvoeding van de kinderen was voor elk kind een verzorging- en opvoedingsplan opgesteld, waaraan de vervangers zich bij de verzorging van de kinderen **[Or. 5]** dienden te houden. De vervangers brachten door middel van een elektronisch systeem verslag uit over zaken aangaande het verzorging- en opvoedingsplan. De gang van zaken in het huis en praktische vragen bespraken de vervangers met de betrokken kinderdorphaners. Bij afwezigheid van de ouders voerden de vervangers zonedig overleg met de directeur van het kinderdorp.
- 11 Volgens de arbeidsovereenkomsten van verzoeksters was de jaarlijkse verplichting om arbeid te verrichten wat Hälvä, Naukkarinen en Piik betreft 190 dagen per jaar en wat Paajanen betreft 170 dagen per jaar. Op deze verplichting werden volgens arbeidsovereenkomsten 30-33 jaarlijkse betaalde verlofdagen in mindering gebracht. Volgens de arbeidsovereenkomsten moesten de diensten zo worden ingedeeld dat de werknemer per maand gemiddeld

minstens twee vrije weekenden had. Volgens de arbeidsovereenkomst had de werknemer tijdens de vervangingsperiode recht op één vrije dag per week.

- 12 In de praktijk varieerde de lengte van de vervangingsperioden van de vervangers van een enkele dag tot zelfs verscheidene weken. Getracht werd om dezelfde vervanger altijd in hetzelfde huis te plaatsen. In de praktijk werd dezelfde vervanger echter voor verschillende periodes in meerdere huizen ingezet.
- 13 De directeur van het kinderdorp stelde vooraf lijsten met dagen vast waarop voor elke dag stond aangegeven in welk kinderdorphuis iedere vervanger van een kinderdorppouder werd ingezet **[Or. 6]**. Het tijdstip van aanvang van de vervanging werd in onderling overleg tussen de vervanger van de kinderdorppouder en de kinderdorppouder vastgesteld. Aangezien de vervanging werd aangegeven in dagen, eindigde de vervanging op hetzelfde tijdstip als waarop die een aanvang nam. Het loon van de vervangers was gesteld op een vast bedrag per maand, met dien verstande dat voor het aantal diensten dat het aantal van 190 overschreed een aparte vergoeding werd betaald.

De vordering en de behandeling daarvan in de lagere instanties

- 14 Verzoeksters hebben voor de Etelä-Savon käräjäoikeus (gerecht van eerste aanleg, Zuid-Savo, Finland) verzocht vast te stellen dat de door hen verrichte arbeid bij SOS-Lapsikylä arbeid was in de zin van § 1 van de työaikalaki. Voorts hebben zij verzocht SOS-Lapsikylä te veroordelen tot betaling aan hen van vergoedingen voor overwerk en arbeid in de avond, 's nachts, op zaterdag en op zondag in de jaren 2006 tot en met 2009, te weten: Hälvä 61 933 EUR, Naukkarinen 91 817 EUR, Paajanen 70 343 EUR en Piik 88 363 EUR, vermeerderd met rente.
- 15 SOS-lapsikylä betwistte de vordering. Volgens de vereniging was de työaikalaki niet van toepassing op de door verzoeksters verrichte werkzaamheden. De werkzaamheden waren arbeid in de zin van § 2, eerste alinea, punt 3, van de työaikalaki, die de werknemer thuis of elders verricht, waar het gezien de omstandigheden niet als de plicht van de werkgever kan worden beschouwd om toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd. **[Or. 7]**
- 16 De käräjäoikeus verwierp de vordering (vonnis van 4 mei 2012, nr. 12/3441). De käräjäoikeus was van oordeel dat de door verzoeksters verrichte arbeid als vervangers van de kinderdorppouders van dien aard was dat het niet als de plicht van de werkgever kon worden beschouwd om toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd. Om die reden was de arbeid niet onderworpen aan de työaikalaki.
- 17 Verzoeksters hebben hoger beroep ingesteld bij de Itä-Suomen hovioikeus (hof van beroep van Oost-Finland), dat het vonnis van de käräjäoikeus in stand heeft gelaten (arrest van 4 juli 2013, nr. 539).

Cassatieberoep bij de Korkein oikeus

- 18 Verzoeksters hebben cassatieberoep ingesteld tegen het arrest van de hovioikeus. De Korkein oikeus heeft toestemming voor het cassatieberoep gegeven. In het cassatieberoep herhalen verzoeksters hun vorderingen in de lagere instanties.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

- 19 In artikel 31 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is het recht van iedere werknemer op rechtvaardige en billijke arbeidsomstandigheden en -voorwaarden vastgelegd. Artikel 31, lid 2, van het Handvest bepaalt dat iedere werknemer recht heeft op een beperking van de maximumarbeidsduur en op dagelijkse en wekelijkse rusttijden, alsmede op een jaarlijkse vakantie met behoud van loon. In de toelichtingen bij het Handvest (PB 2007, C 303, blz. 17) wordt in dat verband onder andere verwezen naar de arbeidstijdenrichtlijn.
- 20 De arbeidstijdenrichtlijn is volgens artikel 1, lid 2, ervan van toepassing op de minimale dagelijkse en wekelijkse rusttijden en de minimale jaarlijkse vakantie, alsmede op de pauzes en de maximale wekelijkse arbeidstijd. De richtlijn is ook van toepassing op bepaalde aspecten van nacht- en ploegenarbeid en van het werkrooster.
- 21 In artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn is het volgende bepaald:
- „Met inachtneming van de algemene beginselen inzake de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers, kunnen de lidstaten afwijken van de artikelen 3 tot en met 6, 8 en 16, wanneer de duur van de arbeidstijd wegens de bijzondere kenmerken van de verrichte werkzaamheid niet wordt gemeten en/of vooraf bepaald, of door de werknemers zelf kan worden bepaald, en met name wanneer het gaat om:
- a) leidinggevend personeel of andere personen met een autonome beslissingsbevoegdheid;
 - b) arbeidskrachten in gezins- of familieverband;
 - c) werknemers die in kerken en religieuze gemeenschappen de eredienst verzorgen.” [Or. 9]

De nationale regeling

- 22 De työaikalaki is volgens § 1 van toepassing op arbeidsprestaties die zijn verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst in de zin van hoofdstuk 1, § 1, van de

työsopimuslaki (wet op de arbeidsovereenkomst) of een dienstbetrekking, tenzij anders bepaald. § 2, eerste alinea, punten 1 tot en met 10, van de työaikalaki voorziet onder meer in de volgende uitsluitingen van de werkingssfeer van de wet:

„Onverminderd het bepaalde in § 15, derde alinea, is deze wet niet van toepassing op: [...]

3) arbeid die de werknemer thuis of elders verricht, waar het gezien de omstandigheden niet als de plicht van de werkgever kan worden beschouwd om toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd;

[...]”

- 23 Voorts zijn in de työaikalaki de arbeidstijd (hoofdstuk 2), de normale arbeidstijd (hoofdstuk 3), overschrijding van de normale arbeidstijd (hoofdstuk 4), nachtarbeid en arbeid in ploegendienst (hoofdstuk 5) en rusttijden en arbeid op zondag (hoofdstuk 6) geregeld. Behalve de arbeids- en rusttijden regelt de työaikalaki ook de verschillende grondslagen voor vergoedingen naast het vaste salaris, zoals vergoedingen voor overwerk en arbeid op zondag. De vorderingen van verzoeksters met betrekking tot vergoedingen van arbeidstijd zijn gebaseerd op de työaikalaki en de collectieve arbeidsovereenkomst voor de particuliere sociale dienstverleningssector, waarin naast het vaste maandloon de te betalen vergoedingen zijn vastgelegd. **[Or. 10]**
- 24 In de rechtspraak van de Korkein oikeus is de werkingssfeer van de työaikalaki aan de orde geweest in de uitspraak KKO 2002:36. Het ging in deze zaak om thuiswerk in de vorm van het voeren van telefonische conversaties. Volgens die uitspraak is § 2, eerste alinea, punt 3, van de työaikalaki bedoeld als een uit te leggen afwijkingsbepaling. De bepaling kan volgens de bewoordingen ervan niet aldus worden uitgelegd dat de wet niet geldt voor thuiswerk in omstandigheden waarbij het als de plicht van de werkgever kan worden beschouwd toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd. De Korkein oikeus heeft vastgesteld dat de arbeid, ongeacht de werkplek, door de aard of de voorwaarden voor de uitoefening daarvan zodanig kan zijn, dat van een werkgever niet kan worden verlangd om toezicht te houden op de organisatie van de arbeidstijd van de werknemer, en dat de werkgever dat dus ook niet doet. Aan de andere kant kan niet worden uitgesloten dat een werkgever ook bij thuiswerk in staat is om op een adequate wijze toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd. Het hangt van een beoordeling van het concrete geval af, of arbeid die thuis of ergens anders dan op een vaste werkplek wordt verricht binnen de werkingssfeer van de työaikalaki valt.
- 25 Aan de aard van de arbeidsverhouding van de kinderdorpouders is aandacht besteed in adviezen van de Työneuvosto (raad van arbeid). De Työneuvosto is een gespecialiseerde dienst van het Työ- ja elinkeinoministeriö (ministerie van Werkgelegenheid en Economie), die niet-bindende adviezen uitvaardigt. De

Työneuvosto heeft in zijn advies van 22 oktober 2009 aangegeven dat op de in het onderhavige kinderdorp werkzame vervangers van kinderdorpouders de työaikalaki van toepassing is. De Työneuvosto heeft in zijn advies vastgesteld dat de vervangers niet in het kinderdorp wonen. Aan de andere kant was de raad eerder van oordeel dat **[Or. 11]** de arbeid van de kinderdorpouders van de toepassings sfeer van de työaikalaki is uitgezonderd (besluit van de Työneuvosto van 9 maart 1989).

Argumenten van partijen bij de Korkein oikeus

- 26 Verzoeksters hebben aangevoerd dat SOS-Lapsikylä de työaikalaki op hen had moeten toepassen. Hun arbeid als vervanger van de kinderdorpouders was geen zelfstandige werkzaamheid als bedoeld in § 2, eerste alinea, punt 3 van de työaikalaki.
- 27 Verzoeksters hebben voorts aangevoerd dat de työaikalaki van toepassing was op de door hen verrichte arbeid omdat SOS-Lapsikylä hun arbeidstijd tevoren had vastgesteld. Zij waren verplicht zich te houden aan de door de directeur van het kinderdorp vooraf vastgestelde dienstroosters. Verder bepaalde de werkgever vooraf de werkplek, dat wil zeggen in welk kinderdorphanhuis de vervanger arbeid ging verrichten.
- 28 Verzoeksters hebben benadrukt dat de kinderdorphanhuizen waar zij werkten, zich bevonden in de directe nabijheid van het administratiegebouw van de werkgever en de andere gebouwen. Zij beschouwen het kinderdorp in zowel organisatorisch als functioneel opzicht als een samenhangend en vast geheel, waardoor de werkgever daadwerkelijk de mogelijkheid had toezicht te houden op de naleving van hun arbeidstijd. Door de dienstroosters was het de werkgever bekend in welk kinderdorphanhuis de vervangers iedere keer werkten **[Or. 12]**. De werkgever had de aanwezigheid van de vervangers tijdens de diensten kunnen nagaan door middel van, onder meer, de mobiele telefoons die hij aan hen had verstrekt.
- 29 SOS-Lapsikylä meent dat de työaikalaki niet van toepassing was op de arbeid van de vervangers van de kinderdorpouders. Verzoeksters woonden in de huizen van de in het kinderdorp geplaatste kinderen gedurende de diensten, die doorgaans verscheidene dagen of zelfs weken achtereen duurden. Volgens de taakomschrijving fungeerden de verzoeksters als verzorgers en ouders van de kinderen, zoals dat de rol is van iedere gewone ouder. Naast het wonen in het huis van de kinderen werd de rol van verzoeksters als gewone ouders versterkt door het feit dat zij zich bekommerden om het vervoer naar school en vrijetijdsbestedingen, de boodschappen, de bezoeken aan gezondheidsdiensten en allerlei andere dagelijkse taken. De verzoeksters voerden hun taken uit in een leefomgeving die volledig in het teken stond van het leven van de kinderen en het gezin en hun dagelijks leven.

- 30 SOS-Lapsikylä oefende geen toezicht uit op de arbeidsprestaties van de verzoeksters en had daartoe ook geen mogelijkheid. Haar vertegenwoordigers brachten geen bezoek en konden ook geen bezoek brengen aan de huizen van de kinderen om toezicht uit te oefenen op de arbeidsprestaties van de vervangers. SOS-Lapsikylä had niet de mogelijkheid om gedetailleerde roosters op te stellen, en hoefde dat ook niet te doen om redenen van arbeidsveiligheid. Zo hebben verzoeksters tijdens hun diensten volledig zelfstandig **[Or. 13]** de indeling van de rusttijden bepaald. De indeling van de arbeidstijd zou met name voor de kinderen zwaar zijn geweest, wanneer de perioden van vervanging verdeeld waren in eenheden van acht tot negen uur en de vervangers de rusttijden buiten het kinderdorphanhuis hadden doorgebracht.
- 31 SOS-Lapsikylä meent dat haar activiteiten veel bijzondere kenmerken hebben op grond waarvan het noodzakelijk en gerechtvaardigd is SOS-Lapsikylä aan de toepassing van de arbeidstijdenrichtlijn te onttrekken.

Redenen van de prejudiciële vraag

- 32 Zoals uit de punten 1 tot en met 4 blijkt, hebben verzoeksters na de beëindiging van hun dienstverband gevorderd SOS-Lapsikylä te veroordelen tot betaling aan hen van verschillende toelagen op grond van de työaikalaki en de cao voor de betrokken sector. Uit de rechtspraak van het Hof volgt dat de arbeidstijdenrichtlijn, bepaalde uitzonderingen betreffende de jaarlijkse vakantie met behoud van loon daargelaten, niet van toepassing is op de beloning van de werknemers (arrest Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, punten 48 en 49).
- 33 De Korkein oikeus stelt vast dat mitsdien de beloning van de vervangers van de kinderdorphanhuis een aangelegenheid is van het nationale recht. Daar de työaikalaki naast de arbeids- en rusttijden ook de toelagen regelt en voor het recht daarop **[Or. 14]** bepalend is of de työaikalaki van toepassing is, staat de uitlegging van de arbeidstijdenrichtlijn centraal in deze zaak.
- 34 De Korkein oikeus merkt op dat van de bepalingen betreffende de organisatie van de arbeidstijd in het geval van arbeid die volgens § 2, eerste alinea, punt 3, van de työaikalaki buiten het toepassingsgebied van de wet valt, uitsluitend § 15, derde alinea, van de wet van toepassing is, die in deze zaak niet van belang is. In dat verband is voor de uitlegging van de genoemde bepaling van de työaikalaki vooral de uitzonderingsbepaling van artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn van belang. Onder de daarin gestelde voorwaarden kunnen de lidstaten afwijken van de artikelen 3 tot en met 6, 8 en 16 van de richtlijn. Anders dan bijvoorbeeld artikel 17, lid 3, van de richtlijn, biedt artikel 17, lid 1, van de richtlijn ruimte om af te wijken van de bepalingen inzake de maximale wekelijkse arbeidstijd van artikel 6 van de richtlijn.

- 35 De in artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn geregelde afwijking geldt voor werknemers van wie de gehele arbeidstijd wegens de bijzondere kenmerken van de verrichte werkzaamheid niet wordt gemeten of vooraf bepaald, of door de werknemers zelf kan worden bepaald. In de bepaling van de richtlijn worden nadrukkelijk als voorbeelden aangehaald: leidinggevend personeel of andere personen met een autonome beslissingsbevoegdheid, arbeidskrachten in gezins- of familieverband **[Or. 15]** en werknemers die in kerken en religieuze gemeenschappen de eredienst verzorgen.
- 36 De bepaling moet volgens het Hof als uitzondering op de regeling van de Unie inzake de organisatie van de arbeidstijd aldus worden uitgelegd dat de strekking ervan beperkt blijft tot hetgeen strikt noodzakelijk is om de met deze afwijkingen beschermde belangen veilig te stellen (arrest *Union syndicale Solidaires Isère*, C-428/09, EU:C:2010:612, punt 40).
- 37 Het Hof heeft in het bovengenoemde arrest onderzocht of werknemers die incidenteel en tijdens het seizoen werkzaam zijn in vakantie- en vrijetijdscentra, onder de in artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn bepaalde afwijking vallen. Uit het arrest blijkt dat de Franse regering heeft aangevoerd dat de personen die in de vakantie- en vrijetijdscentra werden opgevangen, minderjarigen waren die daar dag en nacht onder toezicht van dezelfde personeelsleden verbleven. De Franse regeling beperkte de werkzaamheid tot 80 dagen per jaar (punten 14 en 54 van het arrest).
- 38 Het Hof heeft vastgesteld dat de beschrijving van de werkzaamheid eerder erop wijst dat de werknemers niet zelf konden bepalen hoeveel uren zij werkten en dat het aan het Hof overgelegde dossier niets bevat dat erop wijst dat de werknemers niet verplicht waren op vaste uren aanwezig te zijn op hun werkplek. Derhalve oordeelde het Hof **[Or. 16]** dat artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn ziet op activiteiten die geen enkel verband houden met werkzaamheden als in die zaak aan de orde waren (punten 42 en 43 van het arrest).
- 39 De Korkein oikeus is van oordeel dat het bij hem aanhangige geding niet beslecht kan worden op basis van uitsluitend het hierboven beschreven arrest *Union syndicale Solidaires Isère*. Hoewel volgens de uit de verwijzingsbeslissing blijkende gegevens de zaken overeenkomsten vertonen, bestaan er ook aanmerkelijke verschillen ten aanzien van de werkomstandigheden en de aard van de werkzaamheden.
- 40 Artikel 17, lid 1, onder b), van de richtlijn noemt expliciet [in de Finse taalversie: „työskentely perheessä”] „arbeid in een familie” als uitzondering op de werkingsfeer ervan. Na onderzoek van de verschillende taalversies van de richtlijn is het onduidelijk of ervan moet worden uitgegaan dat de bepaling verwijst naar arbeid in een familie, als aan de orde in het hoofdgeding. In de verschillende taalversies worden bijvoorbeeld de volgende bewoordingen gebruikt: EN: „family workers”, DE: „Arbeitskräfte, die Familienangehörige

sind”, FR: „de maind’oeuvre familiale”, SV: „anställda i familjeföretag”, ES: „trabajadores en régimen familiar”, DA: „arbejdende familiemedlemmer”, IT: „di manodopera familiare” en ET: „peresisesed abitöö tegijad”. Op basis van de gebruikte bewoordingen in de verschillende taalversies kan wellicht worden geconcludeerd dat artikel 17, lid 1, onder b), van de richtlijn uitsluitend betrekking heeft op arbeid die verricht wordt door familieleden. **[Or. 17]**

- 41 De Korkein oikeus stelt vast dat de werkzaamheden van de vervangers van de kinderdorpouders in grote mate gelijkgesteld kunnen worden met werkzaamheden die door familieleden binnen de familie worden verricht. Volgens de taakomschrijving van een vervanger van een kinderdorpouder fungeert die gedurende de vervangingsperiode als ouder van kinderen van het kinderdorp in hun eigen huizen. Tijdens de vervangingsperiode neemt de vervanger de rol van de kinderdorpouder over als ouder van de kinderen van het huis en is de vervanger alleen verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken van de kinderen en het huis. De vervangers wonen tijdens de vervanging in de betrokken huizen en zijn op dezelfde manier als de kinderdorpouders zelf verantwoordelijk voor de verzorging van de kinderen en het huis.
- 42 Uit het dossier blijkt dat stelselmatig is getracht aan ieder kinderdorphanhuis dezelfde vervanger toe te wijzen en dat de vervangingen een minimumduur van één dag hadden. Over het algemeen duurde een vervanging meerdere opeenvolgende dagen. Volgens de Korkein oikeus droeg deze aanpak bij aan de stabiliteit van de relatie tussen de kinderen en de vervangers van de kinderdorpouders en aan versterking van de familiale omgeving voor de ontwikkeling van de kinderen overeenkomstig de doelstellingen van SOS-Lapsikylä.
- 43 De Korkein oikeus meent dat de hierboven aangegeven functieomschrijving van de vervanger in feite ook gevolgen kan hebben voor de mogelijkheden van de werkgever om de indeling van de arbeidstijd tijdens de vervanging vast te stellen of te controleren. De werkzaamheid van de vervanger van de kinderdorpouder is gericht op de dagelijkse behoeften van het gezin en met name de kinderen daarvan, waarbij de vervanger zelfstandig beslist over de arbeid, rusttijden en activiteiten **[Or. 18]** buiten het kinderdorphanhuis. In deze omstandigheden zijn de mogelijkheden van de werkgever beperkt om toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd van de vervanger van de kinderdorpouder met betrekking tot de werkzaamheid. De mogelijkheid van de vervangouder om zo veel mogelijk als een gewone ouder te fungeren en een vertrouwelijke band op te bouwen met de kinderen van het gezin, zou verstoord kunnen worden wanneer de werkgever de indeling van de arbeidstijd zou controleren tussen de activiteiten van het huis en gezin door. Uit het dossier blijkt dan ook dat er in de praktijk geen controle is uitgeoefend. De vervangers hebben uitsluitend door middel van een elektronisch systeem verslag uitgebracht over zaken betreffende de ontwikkeling van de kinderen.

- 44 De Korkein oikeus meent dat de hierboven beschreven omstandigheden de uitlegging bevestigen dat de arbeid van een vervanger van een kinderdorpouder zou kunnen vallen onder de afwijking van artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn. Aan de andere kant stelde de directeur van het kinderdorp vooraf de vervangingslijsten en het aan iedere vervanger toegewezen kinderdorphanus vast. De vervangers waren op grond van hun arbeidsovereenkomst verplicht de vervanging op zich te nemen gedurende de vooraf vastgestelde arbeidsperiodes. Hoewel de werkgever niet toezag op de indeling van de arbeidstijd binnen de arbeidsperiodes, stelde hij wel de vervangingsdagen vast.
- 45 Hierboven is aangegeven dat de vervangers van de kinderdorppouder tijdens de arbeidsperiode, binnen de grenzen van de behoeften van de kinderen, zelfstandig beslissen over de indeling van de tijd en hun activiteiten buiten het huis. Niettemin beperken de behoeften van de kinderen **[Or. 19]** de mogelijkheden van de vervangers om zich met hun eigen zaken bezig te houden en hun leven vrijelijk in te richten. De vervangers van de kinderdorppouder wonen in de kinderdorphanus gedurende de vervangingsperiode, waardoor hun fysieke bewegingsvrijheid wordt beperkt.
- 46 De Korkein oikeus meent dat uit het dossier volgt dat de arbeid van de vervangers van de kinderdorppouder niet sterk verschilt van de arbeid van de kinderdorppouder. Tijdens de vervangingen wonen de kinderdorppouder buiten het kinderdorp. De vervangers van de kinderdorppouder wonen gedurende de periode van vervanging in de kinderdorphanus en brengen de resterende tijd ergens anders door.
- 47 Volgens de Korkein oikeus is de lijst van voorbeelden in artikel 17, lid 1, onder a) tot en met c), van de richtlijn niet uitputtend en kan de uitzondering ook van toepassing zijn op andere gevallen. Daarom is het mogelijk dat deze uitzondering ook van toepassing is op de arbeid van vervangers van kinderdorppouder, ook al gaat het daarbij niet om arbeidskrachten in gezins- of familieverband zoals bedoeld de richtlijn. De Korkein oikeus is van oordeel dat het op grond van de bewoordingen van artikel 17, lid 1, van de arbeidstijdenrichtlijn en de rechtspraak van het Hof betreffende deze bepaling niet duidelijk is of een werkzaamheid als in deze zaak aan de orde onder de werkingssfeer van de bepaling valt. De vraag is in het bijzonder hoe de in lid 1 van het artikel gebruikte uitdrukkingen „de duur van de arbeidstijd [...] niet wordt gemeten en/of vooraf bepaald” en „wegens de bijzondere kenmerken van de verrichte werkzaamheid [...] door de werknemers zelf kan worden bepaald” moeten worden uitgelegd **[Or. 20]**.
- 48 Gezien het bovenstaande verzoekt de Korkein oikeus het Hof om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

De prejudiciële vraag

Na de partijen in de gelegenheid te hebben gesteld hun standpunt met betrekking tot de inhoud van een prejudicieel verzoek kenbaar te maken, schorst de Korkein oikeus de behandeling van de zaak en legt het Hof de navolgende prejudiciële vraag voor:

„Dient artikel 17, lid 1, van richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd aldus te worden uitgelegd dat de werkingssfeer ervan mede een werkzaamheid in een kinderdorphanhuis, zoals hierboven beschreven, kan omvatten, waarbij de werknemer fungeert als vervanger van de vervangouders van onder toezicht gestelde kinderen, tijdens vrije dagen van de vervangouders samen met de kinderen gedurende die tijd in familiale omstandigheden leeft en in deze periode zelfstandig voorziet in de behoeften van de kinderen en het gezin, op dezelfde wijze als ouders in het algemeen doen?”

[OMISSIS]